

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 527:E PLENARSESSION DEN 5–6 JULI 2017

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Effektivisera EU-politiken för små och medelstora företag**(yttrande på eget initiativ)**

(2017/C 345/03)

Föredragande: **Milena Angelova**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	21.1.2016
Rättslig grund	Artikel 29.2 i arbetsordningen
Ansvarig facksektion	Inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	7.6.2017
Antagande vid plenarsessionen	6.7.2017
Plenarsession nr	527
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	157/1/4

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK ser mycket positivt på att små och medelstora företag förklarats stå i centrum för den ekonomiska politiken i EU. Kommittén uppskattar att man under det senaste årtiondet har antagit en stor mängd lagstiftning och anslagit betydande medel för att stödja dem. EESK delar emellertid de små och medelstora företagens ofta framförda uppfattning att både utformningen och genomförandet av politiken för små och medelstora företag fortfarande kännetecknas av betydande ineffektivitet, vilket avsevärt dämpar effekten av stödåtgärderna.

1.2 EESK:s nyligen utförda studier⁽¹⁾ har visat att man i EU:s politik för små och medelstora företag och nuvarande stödmekanismer behandlar det stora antalet små och medelstora företag i Europa som en homogen grupp och tyvärr inte skiljer mellan de olika behoven hos de många undergrupperna av företag som omfattas av definitionen av små och medelstora företag. Exempel på skräddarsydda stödmekanismer är ganska sällsynta. Användningen av en standardlösning som ska passa alla för att utarbeta EU:s politik för små och medelstora företag är ett stort problem som förhindrar att politiken fullt ut uppnår de önskade effekterna för små och medelstora företag⁽²⁾. Därför rekommenderas starkt en bättre marknadsföring av politiken för små och medelstora företag, tillsammans med en bättre målinriktning på de små och medelstora företagens särskilda behov, i samband med det kommande offentliga samrådet om betydelsen av definitionen av små och medelstora företag.

1.3 EESK varnar för att ett byråkratiskt tillvägagångssätt och komplicerade administrativa regler fortfarande är vanligt förekommande i EU:s politik för små och medelstora företag och de nuvarande stödmekanismerna, trots ständiga ansträngningar på EU-nivå för att minimera den administrativa bördan. EU:s små och medelstora företag känner ofta att de

⁽¹⁾ EESK:s studie "Assessment of the effectiveness of the EU's SMEs policies 2007–2015" (januari 2017) och EESK:s studie "Access to finance for SMEs and midcaps in the period 2014–2020: opportunities and challenges" (maj 2015), som här kallas "EESK:s studier".

⁽²⁾ Lånegarantiinstrumentet och alla Cosmes finansinstrument är goda exempel på skräddarsydda stödmekanismer.

ansvariga tjänstemännen inte har någon aning om hur företagen faktiskt fungerar. De flesta av EU:s stödmekanismer verkar inte vara lämpade för att tillgodose de små och medelstora företagens akuta behov av snabba, tydliga och effektiva lösningar.

1.4 Kommittén är oroad över att de flesta små och medelstora företag – framför allt små- och mikroföretag – inte känner till att dessa stödverktyg och nätverk finns, till följd av brister i kommunikationen. Detta kan åtgärdas genom större insatser för att öka kännedomen, ytterligare stöd för att göra det möjligt för små och medelstora företag att få tillgång till rätt information, ökade kontakter mellan de offentliga organen och viktiga lokala förmedlare på nationell och regional nivå som är specialiserade på att arbeta med små och medelstora företag (arbetsgivarorganisationer, sammanslutningar av små och medelstora företag, handelskamrar), samt stöd som är mer användarvänligt och anpassat till företagets behov. De flesta av de verktyg som står till buds är alltför invecklade, otydliga och byråkratiska till utformning och innehåll för att kunna tillgodose de små och medelstora företagens behov. För att ta itu med detta uppmanar EESK kommissionen och medlemsstaterna att på bästa sätt utnyttja den europeiska planeringsterminen, att systematiskt och alltid tillämpa partnerskapsprincipen ⁽³⁾ och att obligatoriskt involvera de små och medelstora företagens representativa organisationer på europeisk, nationell och regional nivå i utformningen, genomförandet och övervakningen av politiken och stödåtgärderna för små och medelstora företag. De landsspecifika rekommendationerna bör konsekvent vara inriktade på stödjande politik för små och medelstora företag för att säkerställa en relevant utformning, ett effektivt genomförande samt kvalitativa och kvantitativa mått på resultat.

1.5 EESK beklagar att övervakningen av framstegen inom EU:s politik för små och medelstora företag fortfarande är fragmenterad. Medan de små och medelstora företagens affärsverksamhet redovisas på ett heltäckande sätt, redovisas inte inverkan av EU:s stödåtgärder på denna verksamhet och i vilken utsträckning förändringar i de små och medelstora företagens utveckling kan tillskrivas dessa åtgärder. De tillgängliga uppgifterna är för det mesta kvantitativa och ger inga kvalitativa insikter. De utgör därför ingen grund för en ordentlig bedömning av politikens och stödverktygens effektivitet och ändamålsenlighet ⁽⁴⁾.

1.6 I linje med sina tidigare yttranden uttrycker EESK oro över att genomförandet av småföretagsakten (SBA, "Small Business Act") för Europa är långt ifrån fullständigt ⁽⁵⁾. Resultaten inom de olika områdena är ojämna, med sämre resultat i fråga om entreprenörskap, den inre marknaden och tillgång till finansiering. Färdigheter och innovation samt statlig och offentlig upphandling har faktiskt försämrats sedan 2008 ⁽⁶⁾. Det är uppenbart att medlemsstaterna bör uppmanas att vidta relevanta åtgärder och att tillämpa småföretagsakten vid utformningen och genomförandet av politik och lagstiftning som påverkar små och medelstora företag.

1.7 Särskilda rekommendationer

1.7.1 I EU:s politik för små och medelstora företag bör man beakta de europeiska små och medelstora företagens heterogenitet och mångfald. Man bör undersöka de särskilda behoven hos mikroföretag, familjeföretag och "traditionella" företag, sociala företag, fria yrken, egenföretagare och alla andra särskilda undergrupper med helt olika juridiska former och verksamhetsmodeller för att kunna tillhandahålla en lämplig uppsättning politiska åtgärder för att främja deras tillväxt.

1.7.2 EESK föreslår att kommissionen ska bedöma om den nuvarande definitionen av små och medelstora företag motsvarar deras heterogenitet, sektordynamik, särdrag och mångfald under det senaste årtiondet ⁽⁷⁾. EESK efterlyser en synlig, samordnad och konsekvent övergripande politik för små och medelstora företag, baserad på en flerårig handlingsplan.

1.7.3 EU:s verktyg för stöd till små och medelstora företag bör översättas till näringslivets språk så att de blir lämpade för sitt syfte att främja tillväxt och sysselsättning. För att ta itu med den alltför stora komplexitet i stödmekanismerna som har fastställts är det viktigt att söka hjälp och råd från de små och medelstora företagens organisationer, som har bäst kännedom om de små och medelstora företagens behov, så att EU:s politik för små och medelstora företag talar näringslivets språk. I detta hänseende räknar de små och medelstora företagen för närvarande med de nationella arbetsmarknadsparterna som en viktig positiv faktor när det gäller att framföra deras synpunkter om hur man kan förbättra politiken för att främja små och

⁽³⁾ Enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 1303/2013, som vidareutvecklats i förordning (EU) nr 240/2014.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp2_final_en.pdf, s. 31.

⁽⁵⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 49, EUT C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽⁶⁾ 2016 års SBA-faktablad. SBA-profil. Resultat uppmätta med SBA-indikatorerna.

⁽⁷⁾ T.ex. i Förenta staterna fastställer Small Business Administration sina kriterier inte enbart på grundval av ägarstrukturen, intäkterna och antalet anställda, utan också utifrån företagets ekonomiska verksamhet. Detta underlättar tillämpningen av relevanta industripolitiska åtgärder.

medelstora företag, och uppmanar dem att delta mer aktivt i det nationella reformprogrammet. Därför bör man stärka deras roll och rollen för sammanslutningar av små och medelstora företag, handels- och industrikamrar och andra intresseorganisationer för små och medelstora företag.

1.7.4 I EU:s politik för små och medelstora företag bör man satsa mer på att informera de små och medelstora företagen – och särskilt de mest utsatta undergrupperna, såsom ensamföretagare, mikroföretag, traditionella företag med låg innovationspotential, företag från avlägset belägna regioner osv⁽⁸⁾ – om tillgängligt stöd. Viktiga stödnätverk bör bibehållas, man bör öka kännedomen om dem och de bör göras mer användarvänliga och omfattande för små och medelstora företag. Kommissionen bör noga överväga möjligheten att se till att de befintliga stödnätverken samordnas till ett enda system som respekterar situationen i varje medlemsstat.

1.7.5 Det är mycket viktigt att etablera ett starkt fleraktörspartnerskap – plattformar för små och medelstora företag – med arbetsmarknadens parter samt offentliga och privata berörda aktörer som arbetar med de små och medelstora företagens problem, på nationell och regional nivå. Att förstärka samverkan med de små och medelstora företagens organisationer, som har bäst kännedom om de små och medelstora företagens behov, särskilt på nationell och regional nivå, är av avgörande betydelse för att kommunikationsklyftan mellan de små och medelstora företagen och EU:s stödmekanismer ska överbryggas. En sådan samverkan kan även bli en ny och effektiv kanal för att nå ut till små och medelstora företag genom att utnyttja lokala filialer av arbetsgivarorganisationer, handels- och näringslivskamrar, sammanslutningar av små och medelstora företag samt bransch-/sektorsorganisationer som viktiga förmedlare för att öka kännedomen om och tillhandahålla befintliga stödverktyg.

1.7.6 Man uppnår de bästa resultaten för små och medelstora företag när de lokala myndigheterna samarbetar med de små och medelstora företagens organisationer vid utformningen och genomförandet av politiken. Den rådande tendensen att förmedling huvudsakligen organiseras runt banker är inte det bästa alternativet. Bankerna bör vara finansiella intermediärer, men i alla andra aspekter (utformning av politiken, information, marknadsföring osv.) är de små och medelstora företagens representativa organisationer lämpligare. EESK uppmanar därför kommissionen att utforma åtgärder för att stödja de små och medelstora företagens organisationer i genomförandet av politiken för små och medelstora företag och spridningen av relevant information till små och medelstora företag, bl.a. genom att erbjuda dem ekonomiskt stöd.

1.7.7 EESK anser att småföretagsakten och de två principer som fastställs i den – ”tänk småskaligt först” och ”endast en gång” – bör göras rättsligt bindande. Tillämpningen av principen ”endast en gång” får dock inte hindra värdländerna från att kontrollera de nödvändiga rättsliga och yrkesmässiga kraven för affärsverksamhet. Partnerskapsprincipen bör utvidgas till att omfatta alla lagstiftningsförfaranden som direkt eller indirekt påverkar små och medelstora företag. I praktiken rekommenderas starkt årliga möten inom plattformar för små och medelstora företag på EU- och medlemsstatsnivå.

2. Små och medelstora företag – en viktig tyngdpunkt i den ekonomiska politiken i EU

2.1 EU:s politik för stöd till små och medelstora företag⁽⁹⁾ behövs, eftersom europeiska små och medelstora företag till skillnad från små och medelstora företag i andra delar av världen måste följa bestämmelser på både nationell och europeisk nivå. Dessa bestämmelser fastställs ofta utan något verkligt samråd med företagens representativa organisationer, i strid med synsättet ”tänk småskaligt först”. Detta ökar avsevärt bördan och kostnaderna för affärsverksamhet, trots de små och medelstora företagens begränsade mänskliga och tekniska resurser.

2.2 Kommissionen lanserade 2008 principerna ”tänk småskaligt först” och ”endast en gång” som ett avgörande steg för att främja konkurrenskraften och förbättra affärsklimatet för de 23 miljoner små och medelstora företagen i Europa⁽¹⁰⁾. EESK gav kraftfullt stöd till detta initiativ⁽¹¹⁾, men varnar för att om småföretagsakten inte är rättsligt bindande och alla styresnivåer – EU, medlemsstaterna och regionerna – inte är skyldiga att tillämpa den, kommer den att förbli en rent politisk förklaring.

⁽⁸⁾ De små och medelstora företagens olika dimensioner beskrivs mycket väl i http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp2_final_en.pdf, s. 20.

⁽⁹⁾ Europeiska stadgan för småföretag (2000).

⁽¹⁰⁾ COM(2008) 394 final.

⁽¹¹⁾ EUT C 27, 3.2.2009, s. 7, EUT C 224, 30.8.2008, s. 32, EUT C 182, 4.8.2009, s. 30.

2.3 Genomförandet av småföretagsakten utvärderades och uppdaterades 2011⁽¹²⁾, men slutsatserna om dess faktiska inverkan var inte särskilt uppmuntrande och man efterlyste större ansträngningar⁽¹³⁾. EESK har upprepade gånger lagt fram förslag för att göra politiken för små och medelstora företag effektivare⁽¹⁴⁾. Numera påverkas de små och medelstora företagen av all EU-politik, och de behöver därför en verkligt övergripande, synlig, samordnad och konsekvent politik som utarbetas och genomförs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt⁽¹⁵⁾.

2.4 I politiken för små och medelstora företag beaktas inte de olika behoven hos de olika kategorierna av små och medelstora företag. För att öka effektiviteten i utformningen och genomförandet av politiken behövs omfattande utåtriktade insatser för att mer noggrant skilja mellan dem som politiken riktar sig till, samt inrikta och anpassa de lösningar som erbjuds till deras särskilda behov. Kriterierna för uppdelning i olika segment skulle kunna bygga inte bara på storlek (t.ex. ju mindre företaget är, desto svårare är det i allmänhet att få tillgång till finansiering och desto större behov har det av rådgivning, coachning och handledning), utan också på ort (storstäder kontra småstäder och avlägset belägna landsbygdsområden), på skede i livscykeln (uppstarts företag, expanderande företag), på sektor (industri, handel, jordbruk, turism osv.) osv.

2.5 Man har redan gjort omfattande förberedelser för en reviderad småföretagsakt. Genom Refit-programmet görs välbehövliga förbättringar av EU:s regelverk och de administrativa hindren minskas. Under årens lopp har antalet gällande EU-rättsakter ökat till 19 875 dokument⁽¹⁶⁾. Av dessa innehåller 1 527 bestämmelser som avser små och medelstora företag, de flesta på följande områden: statligt stöd (343), konkurrens (293), den inre marknaden (217), forskning och teknisk utveckling (133) samt budget (117).

2.6 Nyligen utförda EESK-studier visar att det trots de många initiativ som tagits behövs en omfattande översyn av EU:s politik för små och medelstora företag i syfte att diversifiera stödåtgärderna, förenkla de tillämpliga reglerna och optimera kommunikationen och samarbetet med små och medelstora företag och deras organisationer för att man faktiskt ska kunna ta hänsyn till de små och medelstora företagens mångfald och olika behov. Regionernas och territoriernas roll i genomförandet av EU:s politik och lagstiftning, särskilt den som påverkar små och medelstora företag, ökar avsevärt⁽¹⁷⁾.

3. Politiken för stöd till små och medelstora företag – utmaningar och möjligheter

3.1 De små och medelstora företagen ställs inför allt större utmaningar av olika slag:

- Ständigt ökande konkurrens och marknader som globaliseras.
- Nya affärsmodeller till följd av utvecklingen av ny teknik, t.ex. utbredd digitalisering (Industri 4.0), den cirkulära ekonomin och delningsekonomin.
- Brist på utbildad och kvalificerad arbetskraft till följd av den demografiska krisen i Europa, den åldrande befolkningen och migration.

3.2 De små och medelstora företagen utgör en ytterst heterogen och olikartad grupp. De kan särskiljas på grundval av storlek, skede i livscykeln, ort, typ av ägande, bransch osv., och deras behov av stöd varierar betydligt beroende på vilken undergrupp som ett visst företag tillhör. En särskild grupp som kräver särskild behandling är ensamföretagarna (nästan 50 % av alla små och medelstora företag), som i stort sett är uteslutna från stödåtgärdernas räckvidd. För att hjälpa denna mest utsatta grupp av små och medelstora företag att utvecklas och blomstra bör också problemet med falskt egenföretagande hanteras på lämpligt sätt.

3.3 Mot denna bakgrund kan det vara föråldrat och alltför ofokuserat att utforma politiken för stöd enbart utifrån storleken på de företag som får stöd, och man beaktar då inte heller de olika behov som finns hos olika grupper av små och medelstora företag. EESK har i sina yttranden ständigt betonat behovet av en bättre inriktad och mer exakt definierad politik för att främja de små och medelstora företagen i Europa⁽¹⁸⁾ samt behovet av att se över definitionen av små och medelstora

⁽¹²⁾ COM(2011) 78 final.

⁽¹³⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 51.

⁽¹⁴⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 49, EUT C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽¹⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/final-joint-declaration—horizontal-sme-policy.pdf>

⁽¹⁶⁾ Avtal, direktiv, förordningar och beslut.

⁽¹⁷⁾ Enligt Europeiska regionkommittén tillämpas över 85 % av EU:s lagstiftning på territoriell nivå.

⁽¹⁸⁾ ECO/372, informationsrapport som inte offentliggjorts i EUT, EUT C 13, 15.1.2016, s. 8, EUT C 383, 17.11.2015, s. 64.

företag så att den bättre avspeglar mångfalden av små och medelstora företag och skillnaderna mellan medlemsstaterna⁽¹⁹⁾. EESK uppmanar kommissionen att inleda ett samråd om definitionen av små och medelstora företag. Detta bör innebära en bedömning av hur definitionen tillämpas vid genomförandet av politiska åtgärder för mikroföretag och små och medelstora företag.

3.4 Stödinstrumentens förmåga att tillgodose de små och medelstora företagens behov

3.4.1 Instrumenten för att stödja små och medelstora företag måste bedömas med hänsyn till den faktiska effekt de har när det gäller att förbättra situationen för små och medelstora företag och i synnerhet till om de motsvarar principerna i småföretagsakten. EESK anser att det behövs en kvalitativ och ingående bedömning av effektiviteten och ändamålsenligheten i investeringar av EU-medel, samt ett behov av större insatser från medlemsstaternas sida för att på nationell och regional nivå genomföra principerna "tänk småskaligt först" och "endast en gång", som bör vara obligatoriska på alla nivåer⁽²⁰⁾.

3.4.2 Principen "tänk småskaligt först" och småföretagsaktens principer nämns inte uttryckligen i Junckerplanen. De kan i viss mån urskiljas i Horisont 2020- och Cosme-programmen, men bör genomföras bättre i praktiken. EESK uppmanar EU:s politiska beslutsfattare att beakta småföretagsaktens principer i alla EU-rättsakter som kan ha en direkt eller indirekt inverkan på små och medelstora företag.

3.4.3 Kreditkostnaderna samt bygg- och hyreskostnaderna har minskat under de senaste åren till följd av krisen. Detta skapar tillsammans med några nya riktade instrument goda möjligheter för uppstartsföretag, men företagens expansionsfas får fortfarande alldeles för lite stöd. I detta avseende välkomnar EESK kommissionens nya initiativ för att lösa detta problem⁽²¹⁾.

3.4.4 Banklån är liksom tidigare den viktigaste finansieringskällan för små och medelstora företag, men det är fortfarande inte enkelt för många små och medelstora företag att få tillgång till bankfinansiering på grund av bankernas svaga balansräkningar, bristande transmission av ECB:s penningpolitik i vissa länder och de relativt höga hinder som krav på säkerheter medför. Marknadsbaserad finansiering genom riskkapitalfonder, riskvilligt utvecklingskapital, utfärdande av obligationer och egetkapitalinstrument på specialiserade marknadssegment samt gräsrotsfinansiering blir allt viktigare, men de flesta små och medelstora företag är ännu inte redo att utnyttja dessa möjligheter⁽²²⁾. De behöver lämplig vägledning om tidsplanering, detaljerad information och stöd för att kunna undersöka dem. Enligt EESK:s undersökning känner en mycket stor andel av de små och medelstora företagen inte till möjligheterna till stöd genom ESI-fondernas bidragssystem eller möjligheten att erhålla finansiering via en investeringsfond som får stöd med EU-medel.

3.4.5 En stickprovsundersökning visar att stödinstrumentens inriktning och prioriteringar inte alltid motsvarar de små och medelstora företagens prioriterade behov⁽²³⁾. Ett av skälen till detta är att de betydande skillnader som fortfarande finns mellan medlemsstaterna inte beaktas. Till exempel anger främst företag från södra Europa tillträdet till nya marknader som den största utmaningen för små och medelstora företag, medan företag från norra Europa får det mesta stödet för att förbättra tillträdet till marknader, inklusive internationella marknader. Detta är ett tydligt bevis för att de små och medelstora företagens behov är märkbart olika på nationell nivå, vilket föranleder frågan om inte EU-omfattande instrument borde utformas mer i detalj. Detta synsätt får också fullt stöd i årsrapporten om europeiska små och medelstora företag 2014/2015⁽²⁴⁾, enligt vilken den grupp av länder som har sämst resultat huvudsakligen kommer från södra Europa.

⁽¹⁹⁾ Den gemensamma definitionen av små och medelstora företag fastställs i rekommendation 2003/361/EU. En annan definition av små och medelstora företag finns i direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 och direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013. EUT C 383, 17.11.2015, s. 64.

⁽²⁰⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 94.

⁽²¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=COM:2016:733:FIN>

⁽²²⁾ EGT C 388, 31.12.1994, s. 14.

⁽²³⁾ Undersökningen genomfördes via medlemmarna i EESK, UEAPME, CEEP och BICA mellan april och maj 2016. Resultaten analyserades, med medlemsstaterna indelade i två grupper på grundval av klassificeringen i "Industry 4.0. The new industrial revolution. How Europe will succeed", Roland Berger Strategy Consultants, mars 2014. Länderna i grupp 1 är Österrike, Belgien, Sverige och Tyskland – som har en hög beredskap för Industri 4.0 och betecknas som "potentialists" och "frontrunners". Till grupp 2 hör Bulgarien, Rumänien, Ungern, Spanien och Cypern – som kallas "hesitators" och "traditionalists". Denna indelning gör resultaten från stickprovsundersökningen jämförbara med EESK:s tidigare forskning (se ECO/372).

⁽²⁴⁾ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16341/attachments/2/translations/en/renditions/pdf>

Dessa länder rapporterar en mycket låg andel framgångsrika projekt, bl.a. inom den del av Horisont 2020 som handlar om små och medelstora företag ⁽²⁵⁾.

3.4.6 De höga förväntningarna på rollen som företrädare för små och medelstora företag ("SME envoy") har tyvärr hittills inte infriats. Få representanter för små och medelstora företag vet vem som utför denna uppgift i deras länder. De flesta små och medelstora företag uppger att "SME envoy" endast utövar protokollära och ceremoniella uppgifter snarare än att spela en roll som är kopplad till faktiska åtgärder för att främja små och medelstora företag. Samtidigt som det grundläggande syftet med detta nätverk är att vara en förbindelselänk mellan kommissionen och de nationella organen och att verkningsfullt värna små och medelstora företags intressen inom de nationella organen och i den nationella lagstiftningen, förväntar sig de små och medelstora företagen att få verkliga råd och verklig information om EU:s politik i samarbete med de små och medelstora företagens organisationer.

3.4.7 Att främja entreprenörskap är kopplat till att fastställa lämpliga villkor för att öka andelen uppstarts företag och nya företag som överlever och lyckas, att hjälpa de nya företagen att förbättra sin konkurrenskraft och växa snabbare och effektivare, samt att förbättra insolvensförfarandena och utveckla och stärka möjligheterna till överlåtelser av företag ⁽²⁶⁾. Medan mycket redan har uppnåtts när det gäller att förenkla tekniken och förfarandet för registrering i EU, återstår ännu mycket att göra för att uppnå det andra och det tredje målet. Principen om "en andra chans" bedöms fungera allra sämst i alla medlemsstater, och inte ens kommissionen tilldelar kontrakt till företagare som har en konkurs bakom sig.

3.4.8 Dessutom är förfarandena för likvidation (vid både insolvens och frivillig likvidation) samt för omstrukturering och arv svåra ur ett rent förfarandemässigt perspektiv i många länder. EESK betonar att insolvenslagstiftningen måste förenklas och harmoniseras ⁽²⁷⁾.

3.4.9 Den offentliga hearingen och EESK:s nyligen utförda studier gav också viktiga insikter om de största utmaningarna inom alla huvudsakliga prioriterade områden för EU:s små och medelstora företag:

3.4.9.1 Minskade bördor/förenkling:

- Antalet initiativ för undantag/förenklingar för små och medelstora företag inom Refit-programmet är begränsat.
- Den föråldrade definitionen av små och medelstora företag har ännu inte åtgärdats.
- Testet för små och medelstora företag tillämpas bara delvis och ojämnt i medlemsstaterna, eftersom det ännu inte är obligatoriskt.
- De offentliga samråden om konsekvensbedömningar och färdplaner hämmas av ett byråkratiskt institutionellt tillvägagångssätt och av att de inte är tillgängliga på alla EU-språk.
- Alla små och medelstora företag pekar på korruption och ineffektiv statsförvaltning som allvarliga problem som har en mycket negativ inverkan på deras verksamhet.
- Sena betalningar av offentliga förvaltningar och stora kunder är fortfarande en negativ tendens i vissa medlemsstater, trots införandet av strängare krav vid översynen av direktivet om sena betalningar ⁽²⁸⁾.

3.4.9.2 Främjande av entreprenörskap:

- Entreprenörskap är fortfarande inte konsekvent infört i de flesta medlemsstaters nationella utbildningssystem.

⁽²⁵⁾ Det finns ett samband mellan rapportens slutsatser och antalet godkända projekt inom Horisont 2020-instrumentet fram till slutet av 2015:

Österrike (25), Belgien (12), Tyskland (88), Frankrike (67), Sverige (46) och Förenade kungariket (139). I dessa länder förtecknades en förbättring i sysselsättningen inom små och medelstora företag och deras mervärde i slutet av 2014 som nådde 2008 års nivåer. Bulgarien (1), Tjeckien (6), Kroatien (1), Cypern (2), Danmark, Grekland (11), Ungern, Italien, Lettland, Litauen (5), Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien och Spanien har ännu inte uppnått 2008 års nivåer.

⁽²⁶⁾ Liechtenstein, G. A., T. S. Lyons, "Incubating New Enterprises: A Guide to Successful Practice" (The Aspen Institute, Rural Economic Policy Programme, Förenta staterna, 1996).

⁽²⁷⁾ EUT C 209, 30.6.2017, s. 21.

⁽²⁸⁾ Direktiv 2011/7/EU.

- Fortbildningen för lärare i entreprenörskap är sporadisk och genomförs vanligen med hänvisning till enskilda projekt – det finns få EU-övergripande initiativ på detta område⁽²⁹⁾.
- Ungdomsprogram med inriktning på entreprenörskap är visserligen framgångsrika men riskerar att avvika från sina ursprungliga mål om att främja entreprenörskap.
- Pr-kampanjer såsom den europeiska veckan för små och medelstora företag har liten effekt när det gäller att uppmuntra deltagarna att starkt överväga att bli entreprenörer.
- Startkostnaderna är fortfarande tre gånger högre än det fastställda riktmärket.

3.4.9.3 Förbättrat marknadstillträde och internationalisering:

- Den inre marknaden är ännu inte fullbordad, vilket hämmar de små och medelstora företagens tillträde till marknader, bl.a. i samband med gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster.
- Komplicerade administrativa förfaranden och höga leveranskostnader för export/import.
- Programmen för att stödja små och medelstora företags internationalisering saknar en skräddarsydd metod.
- Standarder och immateriella rättigheter är fortfarande oattraktiva för små och medelstora företag, främst för att deras fördelar inte förmedlas väl, kostnaderna är höga och reglerna är alltför komplicerade.

3.4.9.4 Underlättad tillgång till finansiering:

- Den typiska finansieringsmodellen är banklån, som följs – på långt avstånd – av bidrag och stöds av finansinstrument.
- Bidrag är inte marknadsdrivna och inte anpassade till specifika undergrupper av små och medelstora företag, och deras policyinriktning motsvarar sällan de små och medelstora företagens behov.
- Finansinstrument är bättre anpassade till de små och medelstora företagens omedelbara behov av rörelsekapital. Tyvärr har en mycket låg andel små och medelstora företag god kännedom om dem, en skräddarsydd syn på användningen av dem är ännu sällsynt, tillhandahållandet av dem är ytterst beroende av effektiv samverkan mellan finansinstitut, mellanhänder och slutmottagare, och det saknas uppgifter om och analyser av deras faktiska verkan. Större komplementaritet och synergieffekter mellan befintliga instrument och aktörer på regional, nationell och överstatlig nivå, inklusive främjande av effektivare finansinstrument, t.ex. motgarantier.
- Trots de betydande framsteg som gjorts när det gäller att tillhandahålla innovativa metoder för annan finansiering än lån, såsom riskkapital, riskvilligt utvecklingskapital osv., är de fortfarande relativt outvecklade i merparten av medlemsstaterna⁽³⁰⁾.
- En betydande andel små och medelstora företag är rädda för att ansöka om finansmedel från EU-program, eftersom "det verkar för komplicerat att få finansiering".

3.4.9.5 Stöd till konkurrenskraft och innovation:

- Inom Horisont 2020 anslås visserligen särskilda medel för små och medelstora företag, men detta kan inte lösa alla små och medelstora företags problem med tillgång till riskfinansiering för innovation, och det finns tyvärr få projekt från de nyaste medlemsstaterna.
- Fortfarande otillräckligt intresse för programmet från små och medelstora företags sida på grund av tungrodda och orättvisa regler för stödberättigande och ansökan.
- De gällande reglerna kan eventuellt avskräcka små och medelstora företag från att delta i livskraftiga konsortier för att genomföra innovationsprojekt.
- De små och medelstora företagens kostnader för att ansöka om frivilliga verktyg som kommissionen utvecklat⁽³¹⁾ är fortfarande relativt höga, och därför har endast ett begränsat antal företag möjlighet att använda dem.

⁽²⁹⁾ https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/support/education/projects-studies_sv

⁽³⁰⁾ EGT C 388, 31.12.1994, s. 14.

⁽³¹⁾ Till exempel EU:s miljöstyrnings- och miljörevisionsordning, EU:s miljömärke, EU:s verifiering av miljöteknik eller produkters miljöavtryck.

3.4.9.6 Tillhandahållande av centrala stödnätverk:

- Den information som tillhandahålls håller fortfarande inte förväntad kvalitet.
- Strukturen, innehållet och utformningen är inte särskilt användarvänliga.
- Metoden för att tillhandahålla information är ofta byråkratisk.
- Språkhinder är vanliga, eftersom information till stor del endast tillhandahålls på engelska.

3.5 Politisk samstämmighet

3.5.1 För att politiken för att främja små och medelstora företag ska bli samstämmig måste man beakta mångfalden av små och medelstora företag genom att samla in mikrodata och analyser på mikroekonomisk nivå. Det är det enda sättet att förbättra förståelsen av de små och medelstora företags olika behov i linje med deras särdrag.

3.5.2 För närvarande är Europas bank- och kapitalmarknader fortfarande fragmenterade. Projektet för en kapitalmarknadsunion, som inletts för att åtgärda detta, kan förverkligas enbart om det stämmer överens med övrig politik för att stödja små och medelstora företag. De flesta små och medelstora företags begränsade kunskaper om och förståelse av de olika finansinstrumenten skulle begränsa kapitalmarknadsunionens utveckling. Därför bör stödet till små och medelstora företag omfatta inrättandet av en långsiktig, hållbar strategi för finansiering samt uppbyggnad av förståelsen av de olika instrumenten, möjligheterna till komplementaritet och olika instruments fördelar och risker.

3.5.3 För det mesta är relationerna mellan ägare, ledning och anställda i små och medelstora företag personligare än i stora företag, och social dialog är därför en situation som alla vinner på genom att lägga grunden för motiverade och engagerade anställda med arbetstillfällen av hög kvalitet. För att alla berörda parter ska kunna dra nytta av en sådan situation och för att stärka skapandet av socialt kapital inom små och medelstora företag bör dessa företag ges systematiskt stöd i syfte att göra dem medvetna om vikten av social dialog, hälsa och säkerhet, arbetsvillkor, innovativa former av arbetsorganisation, arbetsplatsförlagt lärande och kompetensutveckling. I denna strävan spelar arbetsmarknadsparterna och de icke-statliga organisationerna en oumbärlig roll.

3.6 Särskilda rekommendationer om prioriterade områden för EU:s politik för små och medelstora företag

3.6.1 Minskade bördor/förenkling:

- Undvika överreglering (s.k. gold-plating) genom att tillhandahålla tydligare översättningar av EU:s lagstiftning, genom att införa system för att lösa tvister och undvika felaktiga tolkningar av lagtexterna och genom att utarbeta kommentarer som hjälper små och medelstora företag och en handbok med en sammanfattning och förklaring av information som är relevant för små och medelstora företag.
- Göra testet för små och medelstora företag obligatoriskt för nya lagstiftningsförslag och säkerställa att det faktiskt genomförs i alla medlemsstater och systematiskt inom kommissionens avdelningar⁽³²⁾.
- Sörja för att små och medelstora företag och deras organisationer på ett mer effektivt och strukturerat sätt görs delaktiga i konsekvensbedömningar av ny lagstiftning genom att deras format och innehåll förenklas och att informationen görs tillgänglig på alla EU-språk, samt bedöma konsekvenserna för de olika grupperna av små och medelstora företag.
- Regelbundet genomföra en fullständig kontroll av ändamålsenligheten hos EU-lagstiftningen om EU:s politik.
- På ett effektivare sätt (genom att göra detta obligatoriskt) göra de små och medelstora företagens nationella och regionala organisationer delaktiga som partner i den interinstitutionella debatten om ny lagstiftning som rör små och medelstora företag.
- Sörja för en effektiv övervakning av resultaten inom Refit-programmet när det gäller att minska bördan för små och medelstora företag.

⁽³²⁾ Testet för små och medelstora företag ingår redan i kommissionens konsekvensbedömning – https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/sme-test_sv

3.6.2 Främjande av entreprenörskap:

- Stödja de insatser som de små och medelstora företagens europeiska, nationella och regionala organisationer gör för att tillhandahålla information, utbildning och coachning/handledning för företag.
- Komplettera de befintliga verktygen för att stödja ett stärkt entreprenörstänkande bland ungdomar och se till att stödprogrammen förblir inriktade på att utveckla viktiga entreprenörsfärdigheter.
- Införa entreprenörskap i läroplanen på alla utbildningsnivåer ⁽³³⁾.
- Ytterligare förenkla och minska kostnaderna för förfaranden för att starta nya företag, underlätta tillgången till finansiering och motivera fler människor att utveckla sina entreprenörsinitiativ.
- Tillhandahålla enkla och lätta förfaranden för företagsöverlåtelse och likvidation samt alternativ för en andra chans.

3.6.3 Förbättrat marknadstillträde och internationalisering:

- Få den inre marknaden att fungera optimalt för att förhindra överreglering, icke-tillämpning och andra metoder i medlemsstaterna som snedvrider konkurrenskraften, utan att inskränka arbetstagarnas och konsumenternas rättigheter.
- Öka synligheten för de befintliga stödnätverken för internationalisering med hjälp av bättre samarbete med de små och medelstora företagens organisationer på nationell och regional nivå.
- Tillhandahålla verktyg för att hjälpa små och medelstora företag att delta i utställningar, konvent och mässor utomlands.
- Uppmuntra skapandet av regionala och nationella sektorskluster av små och medelstora företag med ett intyg om garanterad kvalitet.
- Ytterligare minska kostnaderna för standarder och immateriella rättigheter för små och medelstora företag och göra pr för deras fördelar för konkurrenskraften.

3.6.4 Underlättad tillgång till finansiering för små och medelstora företag:

- Minska formaliteterna, övervakningen och kontrollerna till vad som är absolut nödvändigt – obligatorisk tillämpning av principen "endast en gång", användning av elektroniska formulär, förenklad tillämpning av "de minimis".
- Utforma bidragsbaserade program för små och medelstora företag på grundval av noggranna behovsbedömningar, undvika den skadliga praxisen att genomföra projekt endast för att få icke återbetalningspliktig finansiering utan någon företagsutvecklingsstrategi.
- Stärka samarbetet mellan EIF, de finansiella intermediärerna och de små och medelstora företagens organisationer i syfte att utforma mycket effektiva finansinstrument som tillgodoser de små och medelstora företagens behov av rörelsekapital, lån och säkerheter samt bedöma effekterna med hjälp av kvantitativa indikatorer.
- Inrätta en fullständig och diversifierad portfölj av skräddarsydda och innovativa stödåtgärder för att effektivt nå den heterogena gruppen av små och medelstora företag ⁽³⁴⁾.
- Ge stöd till små och medelstora företag som är redo att utfärda obligationer och egetkapitalinstrument på specialiserade marknadssegment.
- Tilldela Cosmes lånegarantiinstrument tillräckliga medel för att det ska kunna fullgöra sitt syfte, med beaktande av de finansiella konsekvenserna av brexit.
- Undersöka olika sätt att stärka innovativa metoder för annan finansiering än lån, såsom riskkapital, riskvilligt utvecklingskapital, affärsänglar och gräsrotsfinansiering, och en effektiv användning av stödet från garantiinstitutioner.

3.6.5 Stöd till konkurrenskraft och innovation:

- Tillhandahålla verktyg för att förbättra små och medelstora företags tillgång till riskvilligt utvecklingskapital för att införa innovationer.

⁽³³⁾ EUT C 332, 8.10.2015, s. 20.

⁽³⁴⁾ EUT C 351, 15.11.2012, s. 45, EUT C 34, 2.2.2017, s. 66, EUT C 303, 19.8.2016, s. 94.

- Stödja samarbetet mellan små och medelstora företag och forsknings- och utbildningsinrättningar samt underlätta utbytet av information mellan dem.
- Skapa gynnsamma förutsättningar för att inrätta livskraftiga konsortier där små och medelstora företag och deras marknadsdrivna innovativa idéer spelar en central roll.
- Stödja de små och medelstora företagens konkurrenskraft genom coachning/handledning i syfte att tillhandahålla kapacitetsuppbyggnad och tekniskt stöd, sprida bästa praxis och stödja samarbetet mellan de små och medelstora företagens organisationer.

3.6.6 Tillhandahållande av centrala stödnätverk:

- Främja de små och medelstora företagens europeiska, nationella och regionala organisationer som den viktigaste "tyngdpunkten" genom att införa strategier för att de ska kunna bygga upp sin kapacitet och genom att genomföra principen om flernivå- och flerfaktorsstyre på europeisk, nationell och regional nivå samt tillämpa den i lagstiftningsprocessen.
- Överväga möjligheten att skapa en enda portal för alla stödinitiativ för små och medelstora företag med en tydlig och användarvänlig utformning – med ett rikt digitalt innehåll, begränsade omdirigeringar och begripligt språk.

3.6.7 Utveckling av lämpliga arbetstagarfärdigheter:

- Anpassa yrkesutbildningssystemen till arbetsmarknadernas krav. Inrätta system för att övervaka och förutse arbetsmarknadernas behov.
- Öka stödet till medlemsstaterna för att underlätta små och medelstora företags medverkan i lärlingsprogram.
- Stödja korta utbildningsprogram. Uppmuntra samarbete mellan arbetsgivarorganisationer och utbildningsinrättningar.

Bryssel den 6 juli 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
